

LÄRARHANDLEDNING

Gabriel Orozco: Natural Motion

Handledningen
riktar sig i första hand
till lärare i åk 7–9 och
gymnasiet.

MODERNA MUSEET

Gabriel Orozco: Natural Motion

MODERNA MUSEETS lärarhandledningar formuleras med grundskolans och gymnasieskolans läroplaner och kursplaner i åtanke. Lärarhandledningarna är utformade som stöd inför ett besök på Moderna Museet och kan också användas för att arbeta vidare med utställningen efter museibesöket. Tanken är att ge en grundläggande förståelse för den aktuella utställningen samt ge förslag på övningar och diskussionsfrågor.

I skolans läroplaner står bland annat att varje elev ska få utveckla sina möjligheter att kommunicera genom att samtala, läsa och skriva och att skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt uppmuntra dem att pröva egna idéer och lösa problem. Både de intellektuella och de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna ska uppmärksammas i skolarbetet.

I denna lärarhandledning till *Gabriel Orozco: Natural Motion* finns flera olika uppgifter och diskussionsfrågor som passar bland annat ämnena bild, svenska, samhällskunskap och religion.

Ylva Hillström

Intendent, Förmedling

Texten är en omarbetad version av utställningsfoldern, skriven av Ulf Eriksson, intendent, förmedling.

Mejla gärna synpunkter till Ylva Hillström, intendent och ansvarig för denna lärarhandledning: y.hillstrom@modernamuseet.se

Alla bilder: © Gabriel Orozco. Courtesy of the artist and Marian Goodman Gallery, New York, Galerie Chantal Crousel, Paris and kurimanzutto, Mexico City
Foto: Estudio Michel Zabé, Kunsthhaus Bregenz/Markus Tretter, Moderna Museet/Prallan Allsten

På omslaget: Gabriel Orozco, *Sköldpaddsten*, 2013

VÄLKOMNA TILL MODERNA MUSEET!

FÖR ATT BESÖKET SKA BLI SÅ BRA SOM MÖJLIGT, TÄNK PÅ FÖLJANDE:

ANSVAR FÖR GRUPPEN

Läraren ansvarar för klassen under besöket i museet. Vi rekommenderar att elevgrupper t o m högstadiet går tillsammans med lärare.

LÅSBARA SKÅP

Kläder och väskor kan förvaras i de låsbara skåpen som finns bakom Butiken. För att kunna låsa skåpen behövs en femkrona, som sedan kommer i retur.

SKOLMATERIAL

Fråga gärna museivårdarna om vägledning. Det finns skrivplattor att låna. Använd inte väggar eller skulptursocklar som skrivunderlag eftersom det blir märken. Använd endast blyertspennor i utställningssalarna om eleverna behöver teckna eller anteckna.

VAR FÖRSIKTIG I SALARNA

Eftersom det är lätt att stöta till konstverk i salarna ska ryggsäckar, större väskor, paraplyer etc lämnas i garderoben eller i förvaringsboxarna. För att inte riskera spill på konstverk får man inte dricka eller äta i salarna eller i korridoren utanför. Rör er lugnt i salarna. Visa hänsyn till pågående visningar. Grupper under ledning av Moderna Museets personal har företräde i utställningssalarna. Använd gärna de hopfällbara svarta pallarna som finns i museet men bär dem försiktigt så konsten omkring inte skadas. Kom ihåg att sätta tillbaka pallarna på ställningen.

VARFÖR FÅR MAN INTE RÖRA KONSTEN?

Det är inte tillåtet att röra vid konstverken. Att försiktigt ta på något verk innebär stora skador genom att saltet och fett på fingrarna alltid orsakar märken på alla material. Museets uppdrag är att bevara konstverken för kommande generationer av museibesökare.

VAR KAN VI ÄTA MATSÄCK?

Matsäcksplats finns vid entrén på sjösidan (plan 1). Kom ihåg att lämna platsen i gott skick. Ingen förtäring i salarna.

FOTOGRAFERING

Det är inte tillåtet att filma eller fotografera i utställningen.

MUSEIVÄRDAR

Under ert besök på Moderna Museet kommer ni att träffa museivårdar i informationsdisken eller i utställningarna. Vänd er gärna till dem om ni har frågor om konstverk, utställningar, program eller vill lämna tips och synpunkter.

INTRODUKTION

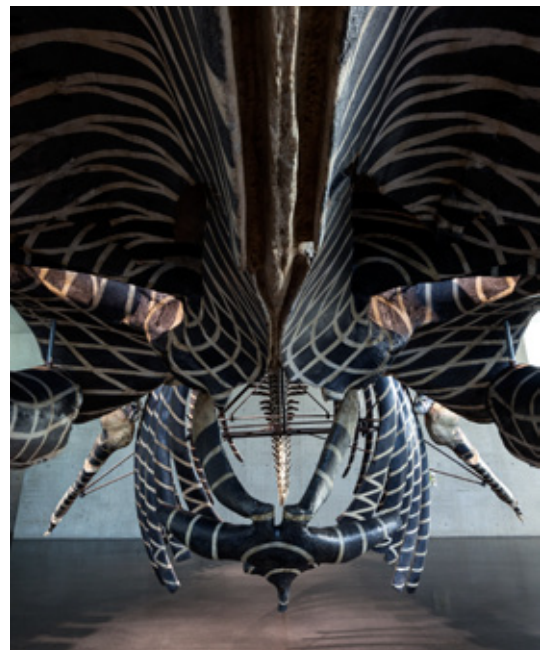
»[A]rt makes a person feel individual and conscious and there is awareness of the moment in the contact with art.«

Gabriel Orozco

Gabriel Orozco föddes 1962 i Mexiko och är numera bosatt och verksam i Paris, New York och Mexico City. Han har banat väg för en ny form av **konceptkonst**, som varken väjer för tankens djup eller hantverkets precision. Genom Orozcos konst ges betraktarna – inte minst skolelever – viktiga nycklar till världen av idag. Oavsett medium – skulptur, fotografi, måleri, teckning, installation – arbetar han med utgångspunkt i den plats han befinner sig. Ibland är, eller ser hans verk ut att vara, improviserade, men ofta har han arbetat med ett tema under lång tid och i olika serier. Ingen kan som Gabriel Orozco växla mellan det tillfälliga och det eviga.

Gabriel Orozco, *La DS Cornaline*, 2013
Installationsbild, Kunsthaus Bregenz, 2013

Gabriel Orozco, *Dark Wave*, 2006
Installationsbild, Kunsthaus Bregenz, 2013
Essl Museum Klosterneuburg/Wien

DARK WAVE

När Orozcos nästan femton meter långa rekonstruktion av ett valskelett för första gången visades i London för nästan sju år sedan väckte den stor uppmärksamhet. En strandad val inspirerade Orozco till skulpturen, som gjord av kalciumkarbonat och harts. Konstnären har täckt skelettet med ett invecklat geometriskt grafitmönster som påminner om ringar som sprids på vatten. Mönstret kan också föra tankarna till rituella tatueringar och djurskelettet väcker associationer till naturreligioner. *Dark Wave* framhäver tydligt Orozcos intresse för traditionella sedvänjor, riter och kulturer som står nära naturen. Men det kan samtidigt betraktas som en sorts **ready-made**. Ready-made är ett begrepp som är centralt i den moderna konsten och som Orozco paradoxalt nog har gjort aktuellt genom att anknyta till traditioner i ett avlägset förflutet.

Gabriel Orozco, *Dark Wave*, 2006
Installationsbild, Kunsthaus Bregenz, 2013
Essl Museum Klosterneuburg/Wien

BLACK KITES

Arbetet med *Black Kites* utförde Orozco under en period då han återhämtade sig i hemmet efter en svår sjukdom. Att metodiskt täcka ett riktigt kranium med ett schackrutigt mönster var en intensiv upplevelse, berättar Orozco. Han utförde det precisionskrävande arbetet mycket långsamt. Själva tiden han umgicks med dödskallen, resterna av en levande människa, blev en central del av verket. Mycket av Orozcos arbete handlar just om tid. I det här verket blir det extra påtagligt att livet är ändligt. Dödskallen är ett klassiskt motiv i konsthistorien och dess uppgift är att påminna om vår dödlighet.

Man skulle kunna säga att *Black Kites* är ett koncentrat av tillvarons stora frågor. Det abstrakta mönster som täcker kraniets ojämna yta står i skarp kontrast till den organiska sårbarhet och tidsbundenhet som kraniet utstrålar.

Gabriel Orozco, *Black Kites*, 1997
Philadelphia Museum of Art: Gift (by exchange)
of Mr. and Mrs. James P. Magill, 1997

RULLSTENAR

Rullstenarna som Gabriel Orozco har använt sig av har fått sina rundade former av vattnets rörelser. Orozco fann dem upplagda på klippor och utbjodna till försäljning vid kanten av en motorväg längs Guerrerokusten i Mexiko. Han gjorde en teckning på var och en av stenarna, som han ville skulle ge uttryck för den enskilda stenens särdrag. I en lokal stenhuggarverkstad graverades sedan teckningarna och mönstren in i stenarna. Därefter gjorde Orozco ett nytt lager teckning på dem, som framhävde andra aspekter och iakttagelser av de individuella stenarna. Denna procedur upprepades ungefär fem gånger.

Formerna påminner om rotation, cirkulation, rörlighet, cykler och erosion – teman som Orozco ständigt återkommer till. Men tankarna går även till modernistisk skulptur av konstnärer som Constantin Brancusi och Hans Arp, eller till fossiler eller rituella föremål. Just nu visas verk av både Arp och Brancusi i Moderna Museets samlingspresentation.

Gabriel Orozco, *Dubbelyxa*, 2013

LA DS CORNALINE

Den röda *La DS Cornaline* är en nytillverkad replik av ett verk med samma titel från 1993. I den första versionen delade Orozco en silvergrå Citroën DS från 1960-talet på längden i tre lika stora skivor. Därefter avlägsnade han mittpartiet, och de yttre delarna sattes ihop igen. Resultatet är en bil med en mer sammandragen dynamisk form, men utan motor som kan sätta den i rörelse. Gabriel Orozco har alltid fascinerats av hastighet och racing. Som barn trodde han att om man gjorde en vanlig bil tunnare skulle den automatiskt gå lika fort som en racerbil, då den såg så mycket mer aerodynamisk ut. I *La DS* har konstnären gjort verklighet av denna fantasi. Om man sitter inuti den trånga kupén kan man få en känsla av fart.

Orozco tar gärna välkända föremål och ger oss nya upplevelser av dem genom att göra förskjutningar av olika slag. På så vis får han oss att se föremålen omkring oss på nytt.

Gabriel Orozco, *La DS Cornaline*, 2013
Installationsbild, Kunsthaus Bregenz, 2013

TERRAKOTTA

Att arbeta med keramik beskriver Orozco som en kroppslig och sinnlig upplevelse, som ett slags umgänge med leran. Formerna åstadkoms genom att han bearbetar våt lera med sina fingrar, handflator, underarmar eller ett träklot mot en plan bordsyta. Han använder kroppen som ett slags mekaniskt verktyg och sätter upp system och regler för hur föremålen ska tillverkas. När Orozco har hittat ett sätt att bearbeta leran på som han gillar, upprepas proceduren flera gånger. Därför bildar föremålen naturligt olika grupper.

Lergods föremål är av naturen oförutsägbara. När man bränner dem kan de spricka och leran beter sig inte alltid på det sätt man förväntar sig. Färgen skiftar beroende på lerans sammansättning och hur den bränns. De handgjorda föremålen påminner om kroppsliga fragment och förstenade varelser av okänt ursprung.

Gabriel Orozco, *Utan titel*, *Orthocenters Series*, 2012

FOTOGRAFIER

Orozco har ofta lämnat ateljén och valt tekniker som han kan utveckla på resande fot. Fotografien är en av dessa nomadiska praktiker, ready-mades en annan. Ofta sammanfaller dessa arbetssätt då han dokumenterar funna föremål fotografiskt. Som fotograf låter Orozco kameran bevittna hans personliga förhållande till de föremål han hittar – ”När jag cyklar genom vattenpölar är jag ensam. När jag släpper ut min andedräkt på ett piano är jag ensam. Jag har ingen publik. Fotot är ett vittnesbörd om denna närhet.”

Flera av Orozcos bilder fångar något som är under utveckling eller i upplösning. Det kan vara ringar som sprids i vattnet på ett tak eller, som i citatet ovan, andedräkt som dunstar på ett piano. Genom fotografiet gör Orozco naturens övergående rörelser och spår av liv i upplösning bestående. Serien *Until You Find Another Yellow Schwalbe* (1995) består av fyrtio fotografier av gula motorcyklar som står parkerade två och två. När Orozco bodde i Berlin hade han en gul Schwalbe. Det fanns flera av dem i staden. Att hitta dem blev ett sätt att lära känna staden som system. När han fann en till gul Schwalbe ställde han sin egen bredvid och tog en bild.

Gabriel Orozco, *Sovande hund*, 1990

MÅLNINGAR

”Abstraktionen är en av 1900-talskonstens stora uppfinningar”, säger Orozco, ”eller det faktum att du kan befinna dig framför ett vitt tomrum och börja skapa utan referens till verkligheten. Men det finns alltid en referens till verkligheten, för vi är verkliga och det är verkligt”, fortsätter han.

Gabriel Orozcós abstrakta målningar är konstruerade efter olika regelverk. Han skapar begränsningar genom storlek, färger, och grundkomposition. Sedan utforskar han möjligheterna inom de regelverk han satt upp och skapar därur en mångfald variationer. Han låter gärna en dator beräkna vilka kompositioner som är möjliga innan dukarna målas för hand. Att reglerna en gång satts hindrar inte att konstnären själv skapar nya parametrar i systemet under arbetets gång, till exempel att använda en ny färg eller ett nytt format på underlaget.

Gabriel Orozco, *Heráldico III*, 2013

LITEN ORDLISTA

Konceptkonst utvecklades under 1960-talets andra hälft i USA och Europa. I ett konceptkonstverk är själva idén det viktigaste. Den kan sedan uttryckas i olika material och tekniker. Många konceptkonstnärer utgår från ett regelverk som de själva har skapat för att undersöka ett visst område. Det handlar om att göra något på ett visst sätt eller inom en viss tidsrymd.

Ready-made kallas ett verk som är konstruerat av objekt som redan existerar, ofta något vardagligt och massproducerat. Konstnären har sedan använt objektet som det är i ett konstsammanhang. Begreppet användes första gången av Marcel Duchamp omkring 1915.

Replik är en kopia där man sökt efterlikna originalet. Syftet är dock inte att lura betraktaren att det är ett original, som ibland är fallet med kopior. Exempelvis kan en replik göras i syfte att återskapa ett förstört föremål.

Gabriel Orozco, *Mina händer är mitt hjärta*, 1991

UPPGIFTER OCH DISKUSSIONSFRÅGOR

BILDANALYS

(BILD)

Jämför två olika fotografier av Gabriel Orozco diskutera skillnader och likheter.

Uppmärksamma ljus, komposition, motiv etc.

Välj ett av de fotografier ni jämfört och gör en gemensam **bildanalys** utifrån nedanstående modell.

Denotation i en bildanalys är en saklig beskrivning av ett verk exempelvis innefattande:

- Vad ser vi i bilden? (Människor, saker, miljöer, skeende)
- Komposition? Intressepunkt?
- Färger, ljus, bildvinkel?

Konnotation i en bildanalys är en tolkning av bilden:

- Vad tänker och känner vi när vi ser bilden?
- Värderingar? (Privat, gemensamt, kulturellt)
- Vad gör bilden intressant/ointeressant?

SYFTE: Att öva på att analysera bilder och utveckla förståelse för vissa ord och begrepp som kan användas för att kunna samtala om bilder.

MEMENTO MORI

– MINNS ATT DU ÄR DÖDLIG!

(BILD, SVENSKA)

Gabriel Orozco är född i Mexiko och är delvis verksam där. I verket *Black Kites* har han arbetat med ett människokranium som han har tecknat ett ruttmönster på. I Mexiko firar man De dödas dag, Día de muertos. Till firandet hör att man smyckar bord med blommor och mat till de dödas ära, och ett viktigt inslag är dödskallar och skelett i sockerkristyr. Orozco själv säger att han inte tänkte så mycket på Mexikos konst och kultur när han gjorde *Black Kites*. Han har påpekat att det finns en lång tradition av att avbilda dödskallar också i den europeiska konsten, för att inte tala om alla kranier i hårdrockens bildspråk.

Undersök några olika memento mori-motiv i konstens historia – allt från 1600-talsstilen till Andy Warhols dödskallar och Damien Hirsts diamantbeströdda kranium.

Jämför och **diskutera** i klassen.

Välj ut ett konstverk ni stött på i undersökningen och **skriv** en novell med inspiration från motivet.

SYFTE: Att utveckla förmågan att analysera historiska och samtida bilders uttryck, innehåll och funktioner. Att utveckla förmågan att formulera sig och kommunicera i tal och skrift.

MILJÖPROBLEM OCH LÖSNINGAR

(SAMHÄLLSKUNSKAP, BILD)

På vägarna i och omkring Mexico City kör över tre miljoner fordon omkring och förgiftar luften. Miljöproblemen är stora, där, liksom på hela vårt jordklot. Ett minst sagt radikalt men aldrig genomfört förslag på hur man ska lösa den dåliga luften i Mexico City har varit att spränga bort intilliggande berg för att skapa mer luftcirkulation. Ett annat har varit att anlägga tusentals trädgårdar på stadens tak för att ta hand om föroreningarna.

Samla mer information om miljöproblemen i Mexiko. *Leta* artiklar och fakta från olika källor. *Brainstorma* olika förslag till hur problemen kan lösas. Förslagen ska ha relevans, men behöver förstås inte vara praktiskt genomförbara i nuläget. Låt eleverna, individuellt eller i grupp, *illustrera* sitt förslag med hjälp av en bild i valfri teknik.

Anordna en tävling i klassen om bästa förslag. Skicka gärna in en bild på vinnarförslaget till: y.hillstrom@modernamuseet.se!

SYFTE: Att öva förmågan att söka information om samhället från olika källor och värdera deras relevans och trovärdighet. Att analysera och kritiskt granska ett både lokalt och globalt samhällsproblem ur olika perspektiv. Att utveckla förmågan att skapa bilder med digitala eller hantverksmässiga tekniker och förmågan att kommunicera med bilder för att uttrycka budskap, Att undersöka och presentera ett specifikt ämnesområde ämnesområden med bilder. Att öva förmågan att arbeta nytänkande, idérikt och med personligt uttryck samt att arbeta i kreativa processer.

Gabriel Orozco, *Från tak till tak*, 1993

FOTOGRAFERA FÖRGÄNGLIGHET

(BILD)

Låt er *inspireras* av Orozcos fotografier av det som är förgängligt. Ta egna ditigtala fotografier med mobilkameror. Bearbeta den om möjligt i ett bildbehandlingsprogram. *Gör* bildanalyser av dem enligt schemat ovan.

SYFTE: Att utveckla förmågan att skapa bilder med digital teknik. Att utveckla förmågan att analysera bilders uttryck, innehåll och funktioner.

Calavera, dödskalle i kristyr
Foto: Nathaniel C. Sheetz, Creative Commons

CIRKELN OCH EVIGHETEN

(RELIGION)

Orozco återkommer till cirkelformen i många av sina verk, exempelvis i rundlarna i målningarna, stenarnas runda former eller de halv-cirkelformade spår som en viftande hundsvans åstadkommer i sanden och som konstnären avbildar i ett fotografi. Cirkeln som symbol har många betydelser och bottnar i olika kulturer och religioner.

Undersök cirkelns (hjulets, ringens) symboliska betydelse i olika religioner. Sök informationen i olika källor. *Redovisa* muntligen eller skriftligen.

Om det finns möjlighet, så arbeta ämnesöverskridande med cirkeln i exempelvis matematik, fysik, biologi, religion och bild!

SYFTE: Att utveckla förmågan att analysera symbolers betydelse i olika religioner.

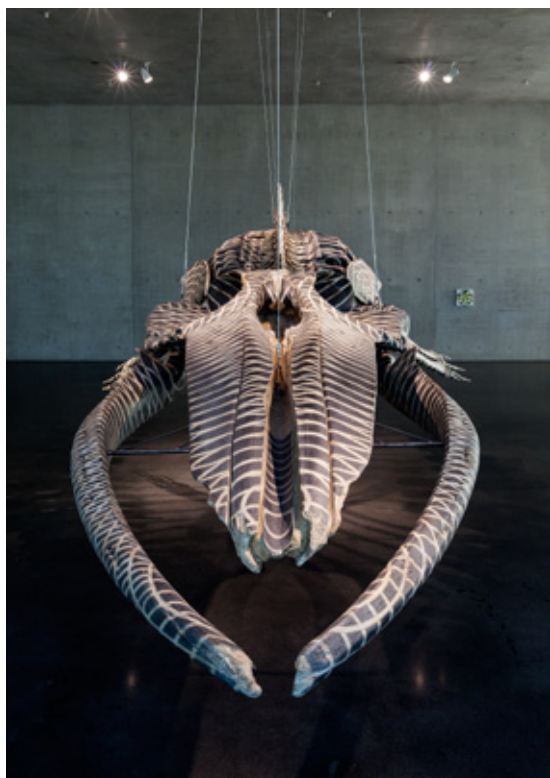

Gabriel Orozco, *Untitled*, 1995

BOKA WORKSHOP PÅ MODERNA MUSEET!

EKOREKO?

I denna återbruksworkshop berör vi frågor som masskonsumtion, materialism och hållbarhet. Hur har konstnärer förhållit sig till miljöfrågor och hur ser vi på 1960-talets slit-och-släng-samhälle idag? Vi blickar framåt och funderar över dystopier och utopier. Hur vill vi att världen ska se ut om 20 år? I Verkstan återanvänder vi material och skapar något nytt av det gamla, kanske en framtidsvision.

Gabriel Orozco, *Dark Wave*, 2006
Installationsbild, Kunsthaus Bregenz, 2013
Essl Museum Klosterneuburg/Wien

Under perioden 15/2 – 4/5 2014 passar vi även på att titta närmare på utställningen *Gabriel Orozco – Natural Motion*, för att bland annat inspireras av hur Orozco arbetar med naturmaterial som stenar och lera.

I workshopen övas kreativitet och miljömedvetande på en och samma gång, samtidigt som eleverna blir bekanta med några av den moderna och samtida konstens mest uppmärksammade konstnärer.

TID: 2,5 timme

KOSTNAD: 1 400 kronor

Max 20 elever per grupp

BOKNING: Mejla:

publik@modernamuseet.se

eller ring: 08-5202 3501,

telefontid tisdag–fredag 10–12

För andra workshopsteman,
se www.modernamuseet.se

